

A szőlő aranyszínű sárgaság betegség terjedésének tapasztalatairól – 2013-2025 - Számvetés

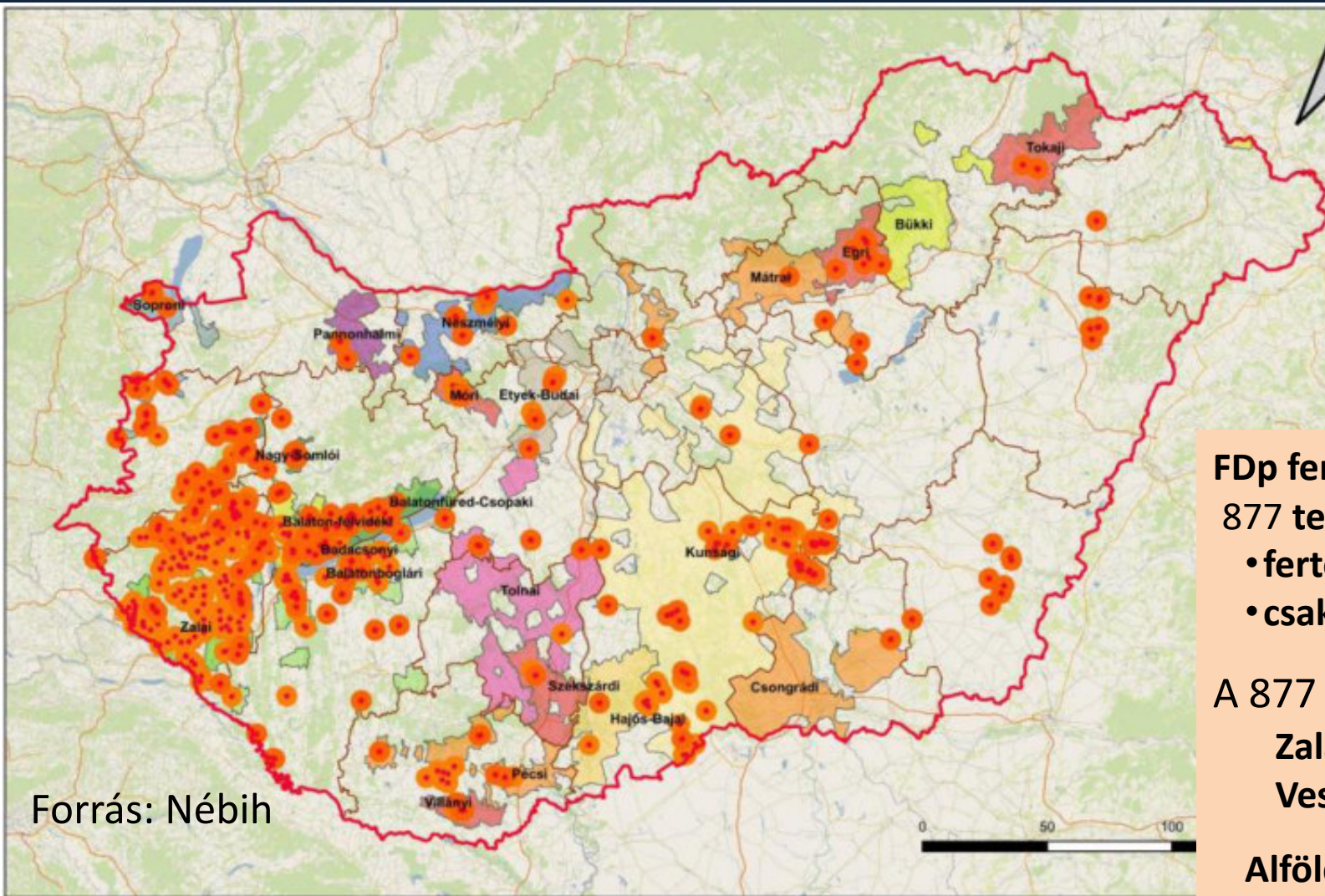
*Növényvédelmi klub ülése
2026. március 2.*

Dancsházy Zsuzsanna
növényegészségügyi mérnökszakértő

FDp fertőzöttségi helyzetkép: 2025 – kimutatott jelenlét: 22 borvidékből 21-ben

Borrégió	Borvidék neve	FDp-fertőzöttség igazolása		Borrégió	Borvidék neve	FDp-fertőzöttség igazolása	
		iszalagon	szőlőn			iszalagon	szőlőn
Balaton	Badacsonyi	2013	2013	Felső-Pannon	Etyek-Budai		2017
	Balatonboglári	2015	2015		Móri	2014	2014
	Balaton-felvidéki		2018		Neszmélyi	2014	2017
	Balatonfüred-Csopaki		2025		Pannonhalmi		2025
	Nagy-Somlói		2025		Soproni	2015	2016
	Zalai	2013	2013		Pannon	Pécsi	
Duna	Csongrádi		2025	Szekszárdi		2017	2023
	Hajós-Bajai		2019	Tolnai		2017	2021
	Kunsági		2020	Villányi			2025
Felső-Magyarország	Bükk	2017		Tokaji	Tokaji	2018	2025
	Egri	2016	2025				
	Mátrai	2017	2025				

FDp fertőzöttségi helyzetkép: 2013 - 2025

Forrás: Nébih

Szőlőben kimutatott FDp jelenlét az alábbi vármegyékben:

2023-ig: 9 Dunántúlon + Bács, Szolnok

2024: Pest

2025: Békés, Borsod, Csongrád,
Hajdú, Heves, Szabolcs

Szőlőben még nem mutatták ki 1 megyében
Észak-Magyarország: Nógrád

FDp fertőzés miatt körülhatárolt települések 2026.01.19

877 település az országban összesen, közülük

- fertőzött körzetben + pufferzónában: **457**
- csak pufferzónában (biztonsági sávban): **420**

A 877 településből a **Dunántúlon: 713**

Zala: 236 (a megyei települések számának 94%-a)

Veszprém: 107; Somogy 102

Alföldön: 94

Pest megyében 20

Észak-Magyarországon: 50

FD betegségben érintett települések listája excelben a NÉBIH honlapján fertőzött körzet és pufferzóna megjelölésével!

<https://portal.nebih.gov.hu/fd-telepulesek>

Sorscsapás mint újabb filoxéra-vész?

vagy

Meg lehetett volna előzni az
ilyen súlyos helyzet kialakulását?

avagy:

Nekünk Mohács kell...?!

Az FD „a XXI. Század filoxéra-vésze?”

IGEN!

ha

NEM teszünk ellene!

NEM!

ha

**VÉDELMI
PROGRAMOT
alkalmazunk ellene!**

Bírálatok keresztüzében

Széchenyi Terv
Plusz Építsük együtt
Magyarországot!

HUN
REN ÖKOLÓGIAI
KUTATÓKÖZPONT

KUTATÁS ▾

SZERVEZET ▾

TÁRSADALOM ▾

HÍREK ▾

HU EN

MÉDIA

2025. 11. 12.

ÖKOLÓGIAI ÁLLÁSFOGLALÁS A SZŐLŐT FENYEGETŐ ARANYSZÍNŰ SÁRGA JÁRVÁNNYAL KAPCSOLATBAN

Ökológiai állásfoglalás a szőlőt fenyegető aranszínű sárgaság járvánnyal kapcsolatban

- 1) A hatástalan őszi légi permetezések leállítása és a monitoringhoz kötött beavatkozás
- 2) Adatintegráció és járványökológiai elemzések
- 3) Tájékoztatás, szemléletformálás és társadalmi együttműködés erősítése
- 4) A monitoringrendszer kritériumainak felülvizsgálata
- 5) A 2014-es cselekvési terv sürgős felülvizsgálata
- 6) Integrált védekezési stratégia és környezeti hatás-vizsgálat
- 7) Átlátható irányítási és finanszírozási struktúra létrehozása

FDp elleni szőlővédelmi program - a Nébih kezdeményezésére és irányításával

Új stratégia és intézkedés-csomag a szőlő aranyszínű sárgaság betegség terjedésének megakadályozására

Felszámolás: Felderítés + diagnosztika → megsemmisítés;

Terjedés megelőzése: 1) vektor elleni védekezés, 2) egészséges szaporítóanyag telepítése, 3) elhanyagolt ültetvények felszámolása

- új, **komplex, (mindenre kiterjedő) jogszabály tervezet:** uniós jogszabály híján, külföldi tapasztalatok birtokában, az FD behurcolása és terjedése ellen, **elkészül 2013. augusztus 14-ére**, az első hazai azonosításig
- **országos készenléti terv:** minden érdekelt felet bevonva a végső változat elfogadásáig - **kiadva 2014. július 2-án**

https://portal.nebih.gov.hu/documents/10182/21468/FD_KeSZE_NLeTI_terv_Final_honlap.pdf

2.2 Együttműködő szervezetek

Az FD NKT végrehajtásában résztvevő szervezetek:

- Vidékfejlesztési Minisztérium (VM);
- VM Növényvédelmi Bizottsága;
- NÉBIH Növénytermesztési és Kertészeti Igazgatósága
- NÉBIH Állategészségügyi és Állatvédelmi Igazgatósága
- Országos Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Főfelügyelőség
- Állami Népegészségügyi és Tisztiorvosi Szolgálat (ÁNTSZ)
- Nemzeti Agrárkutatási és Innovációs Központ és kutatóintézetek
- MTA Agrártudományi Kutatóközpont Növényvédelmi Intézete
- Felsőfokú növényvédelmi oktatást végző egyetemek
- Ökológiai Mezőgazdasági Kutatóintézet
- Nemzeti Agrárgazdasági Kamara
- Magyar Növényvédő Mérnöki és Növényorvosi Kamara (a továbbiakban Növényorvosi Kamara)
- Jegyzők Országos Szövetsége
- Szakmaközi szervezetek, terméktanácsok
- Szőlészeti és Borászati Kutatóintézetek
- Hegyközségek Nemzeti Tanácsa
- Magyar Szőlőszaporítóanyag Termesztők Szövetsége
- Budapesti Corvinus Egyetem, Kertészettudományi Kar
- Pannon Egyetem Georgikon Kar

NÖVÉNY-EGÉSZSÉGÜGYI KÉSZENLÉTI TERV

a szőlő aranyszínű sárgaság betegség
(Grapevine flavescence dorée)
terjedésének megakadályozására

Kidolgozta:

Nemzeti Élelmiszerlánc-biztonsági Hivatal, Növény-, Talaj- és Agrárkörnyezet-védelmi Igazgatósága

Felülvizsgálta:

Vidékfejlesztési Minisztérium Élelmiszerlánc-felügyeleti Főosztálya

Jóváhagyta:

Vidékfejlesztési Minisztérium Élelmiszerlánc-felügyeletért és Agrárügyekért felelős államtitkára

2014. június 2.

Nemzeti Élelmiszerlánc-biztonsági Hivatal
Növény-, Talaj- és Agrárkörnyezet-védelmi Igazgatóság

Ezek szellemében

- az első karantén intézkedések meghozatala a fertőzött területeken **Zalában és Badacsonyan** (2013)
- országos **kabócamonitoring** program működtetése – **internetes** hozzáféréssel + védekezési felhívások (2014-től)
- **készítmények** engedélyezése – hagyományos, integrált és **ökotermesztéshez** (2014-2015)
- **regionális fórumok**: közel húsz fórumot tartva az új szemléletű szőlővédelmi programról (2014-től)
- országos **kutatás-fejlesztési munkacsoport** a fitoplazmás betegségek és az azokat terjesztő rovarvektorok okozta károk mérséklésére (2015)
- a szőlőkabóca elleni **védekezést** pénzügyileg **támogató** rendelet kiadása (2016: 50%; 2017-től 75%) *(9/2016. (II. 15.) FM rendelet a szőlőültetvényeken megvalósuló növényegészségügyi védekezés támogatásáról)*
- a növényegészségügyért felelős hatóság programja az **elhanyagolt ültetvények felszámolására** (2016)

- „Szőlő-kerekasztal”-megbeszélések:
 - az FDp terjedése elleni hatósági intézkedések *előzetes* egyeztetésére (2016) Hegyközségek Nemzeti Tanácsa, szőlő szaporítóanyag szövetség, kutatók, + elismert termelők részvételével;
 - Nébih javaslat az egész **Dunántúlra kiterjedő körülhatárolt terület** kijelölésére – ezzel az egész területen kötelező, amerikai szőlőkabóca elleni védekezésre és a felderítésre - ezzel valóban védhető lett volna az egész országrész - leszavazták

Cikkek az Agrofórum szülői különszámaiban: 2012; 2014; 2019

A szőlő legpusztítóbb sárgaság betegsége: a Flavescence dorée

Dancsházy Zsuzsanna, Kriston Éva

NEBIH, Növény-, Talaj- és Agrárkörnyezet-védelmi Igazgatóság

Az aranyzinű sárgaságot okozó fitoplazma a Grapevine Flavescence dorée phytoplasma vagy a legújabb nevezésként a *Candidatus Phytoplasma vitis* a szőlő veszélyes károsítója. A fertőzés következtében a szőlőkülék terméshozama 20-50 %-kal csökkenhet, a beteg növények száma évente megkétszereződhet. A vektor elleni védekezés hiányában a tőkék 80-100 %-a befertőződhet, fogékony fajták esetében néhány év leforgása alatt nagy részek ki is pusztulhatnak.

A betegség elleni védekezéshez jelentős nem áll rendelkezésre megfelelő biontárgyak. Ez az oka annak, hogy a betegségeket okozó fitoplazma, azaz a *Candidatus Phytoplasma vitis* károsítója, szerepel az Európai Unió tagállamainak közös karantén listáján, így az ezzel összhangban álló 7/2001 FVM rendeletben is (2. számú melléklet A rész II. szakasz d) 6. pont). Magyarország nem tag országok, de Európa többi országában, így több sport-színhelyük már megfertődött.

Földrajzi elterjedés

A sárga aranyzinű sárgaság Európán kívüli jelenlétéről nincsenek megőrzött adatok. A betegség pusztítását először 1949-ben a délnyugat-franciaországi Armagnac vidékén, majd Bonduzeaux-ban tapasztalták. Ma is elsősorban az ország déli, délnyugati részén van jelen, de újabb fertőzések nyomán elszórtan jelen van északkeletre is a Loire vidékén Burgundiában és Champagne-ban. Olaszországban

1973-ban észlelték először, főként az északi tartományokban terjedt széles körben. Az utóbbi évtizedben Émilie-Romagna és Toscana tartományokba is átterjedt. Spanyolországban is a francia határ közelében, Katalóniában következett be az első fertőzés 1996-ban. A mediterrán térségben a szőlő aranyzinű sárgaság betegség fellegpénzét csak jött-e és mára számtal be újabb országokba. Portugalia Ott először 2007-ben észlelték a betegséget az ország északi részén.

Közelben egyre inkább terjed a károsító Közép-Európa felé. Szerbiában 2002-ben észlelték először a károsítót, de később terjedt el. 2007-ben pedig már Bulgáriában északra a Duna mentén a borvit határig megtaláltak több szőlőültetvényben. Svájcban csak az Olaszországgal határos Ticino tartományban van jelen 2004 óta. Szlovéniában az első fertőzés növényeket 2005-ben az Adriai-tengerpart közelében találtak. Három évvel később már az ország felel, azaz Magyarországhoz közelebb terjedt is befertőződött a fertőzés.

Gazdanövények

Az európai szőlő, a *Vitis rotundifolia* faj szinte mindenik fajta fogékony a betegségre, különösen a Chardonnay, Zweigelt valamint a Kékfrankos. Fajta nem, szőlőkultúra, Cabernet Sauvignon, C. franc és a Burgling mag a Merlot közelében. Az amerikai szőlőfajtaik többsége természetesen ferték. A szőlő

A Flavescence dorée (FD) fitoplazma 'Candidatus Phytoplasma vitis' jelenlegi helyzete Magyarországon

Dancsházy Zsuzsanna, Szűgyei Sándor,

NEBIH Növény-, Talaj- és Agrárkörnyezet-védelmi Igazgatóság, Budapest

Az első aranyzinű sárgaság fitoplazmát 2011 augusztusában észlelték először Magyarországon a Zala Megyei Kormányhivatal Növény- és Talajvédelmi Igazgatóságának növényvédelmi felügyelői (L. és B.). A megtalált szőlővesszőket kórokozó okozta zárlati károsító betegségnek megalkalmazták a NEBIH Növény-, Talaj- és Agrárkörnyezet-védelmi Igazgatóság felügyelői a károsítót biont, mely egyaránt szolgálja a nagy nem fertőzés terjedését, illetve a károsító elterjedését egy fertőzés-kezelési körben. Erre újul a károsító fertőzési módja azonos, azaz a szőlővesszők közötti terjedés, illetve a károsító elterjedését a szőlővesszők közötti terjedés.

Unió tagállamainak közös karantén listáján szerepel, így az ezzel összhangban álló 7/2001 FVM rendeletben is (2. számú melléklet A rész II. szakasz d) 6. pont). A zárlati károsító fertőzés a NEBIH Növény-, Talaj- és Agrárkörnyezet-védelmi Igazgatóság (NTI) és a megyei kormányhivatalok növény- és talajvédelmi igazgatóságai (NTI) és a megyei kormányhivatalok növény- és talajvédelmi igazgatóságai (NTI) által végrehajtott felmérések alapján történt meg.

A fitoplazma megjelenése Magyarországon

Az Agrofórum 2012. évi számban megjelent cikkében arról a szőlő már a szomszédos országokból terjedő aranyzinű sárgaság betegségről, a Flavescence dorée-ről írtak részletesen a betegség terjedéséről és földrajzi elterjedéséről, tüneteiről, valamint a megelőzés és védekezés lehetőségeiről. Hangsúlyozták, hogy ahol nem megalkalmaz a fitoplazma károsító terjedését amerikai szőlőkabócák (Scapholectus vitis) gyermeke, a tőkék 80-100 %-a megfertőződhet, a fogékony fajták növényei néhány év leforgása alatt ki is pusztulhatnak. Ez az oka annak, hogy a betegségeket okozó fitoplazma, azaz a *Candidatus Phytoplasma vitis* károsítója, szerepel az Európai

Unió tagállamainak közös karantén listáján szerepel, így az ezzel összhangban álló 7/2001 FVM rendeletben is (2. számú melléklet A rész II. szakasz d) 6. pont). A zárlati károsító fertőzés a NEBIH Növény-, Talaj- és Agrárkörnyezet-védelmi Igazgatóság (NTI) és a megyei kormányhivatalok növény- és talajvédelmi igazgatóságai (NTI) által végrehajtott felmérések alapján történt meg.

2011 augusztusában Magyarországon először, a Zala Megyei Kormányhivatal Növény- és Talajvédelmi Igazgatóságának növényvédelmi felügyelői által. Leírta közelebbről a károsító elterjedését, tüneteiről, valamint a megelőzés és védekezés lehetőségeiről. Hangsúlyozták, hogy ahol nem megalkalmaz a fitoplazma károsító terjedését amerikai szőlőkabócák (Scapholectus vitis) gyermeke, a tőkék 80-100 %-a megfertőződhet, a fogékony fajták növényei néhány év leforgása alatt ki is pusztulhatnak. Ez az oka annak, hogy a betegségeket okozó fitoplazma, azaz a *Candidatus Phytoplasma vitis* károsítója, szerepel az Európai

Új szemlélet a zárlati károsítók terjedése elleni fellépésben

A károsító szerepel az Európai Unió számára karantén szervezetek között, de azonosításra nincs külön közzétett előírás. Az eljárás során a tagállami gyakorlatot követően a károsító elterjedését megelőző új szőlőültetvények hozamának alapján. Erre

2012: károsító ismertető, felkészülés: hatóság és a termelők feladatai

2014: Első tapasztalatok, új koncepció a fellépésre
készenléti terv (országos) → konkrét eseti cselekvési terv (megyei)

Tapasztalataink a szőlő aranyzinű sárgaság betegség terjedésével kapcsolatban és a kórokozó jövőjének kérdései

Dancsházy Zsuzsanna ny. növényegészségügyi szakértő Budapest

Öt év telt el azóta, hogy a szőlő aranyzinű sárgaság betegségét okozó Grapevine flavescence dorée (FD) fitoplazmát szőlőben kimutatta a hatósági laboratórium. Ez az a károsító, amelynek jövőbeli státusza a legelső vitát kiváltó kérdések egyike a jelenlegi szabályozás kapcsán és a karantén lista utolsó felülvizsgálata során a szigorúbb kritériumokon alapuló új EU-s növényegészségügyi rendszer 2019 végén történő életbe lépése előtt. Az, hogy az FD karantén károsító maradjon vagy sem, alapvetően befolyásolja tagállami intézkedési és termelési gyakorlatunkat.

Itt az idő egy kis számvetésre, hogy áttekinthető az elmúlt években bekövetkezett hazai terjedés mértékét és jellegét. Érdemes végiggondolni, hogy milyen tényezők befolyásolják az FD elleni fellépés eredményességét, köztük

- a készenléti tervezést és az annak szellemében történt egyeztetéseket a hatóságok és a szőlő- és bor ágazat képviselői között;
- a kórokozó és a szőlőönvények közötti fő terjesztőjének, az amerikai szőlőkabócának az országos felismerését;
- a vektor elleni védekezés előmozdítására tett intézkedéseket, köztük az illami támogatást és nem utolsósorban az elhanyagolt ültetvények elleni fellépést.

További komoly, összehangolt erőfeszítések szükségesek az egyik legfontosabb kérészetű kultúránk, a szőlő hosszú távú védelme érdekében, hiszen már számolnunk kell a

szőlő egy Európán kívülről bevezetett karantén károsítója, a Pierce betegségét okozó *Xylella fastidiosa* baktérium bekerülésének kockázatával is. A betegséget kiváltó, a szőlőönvényen előforduló karantén kórokozó, Grapevine flavescence dorée fitoplazma Európán kívüli jelenlétéről nincsenek megőrzött adatok. Európában szőlőn okozott pusztítását először 1955-ben jelentették Franciaországból, elsősorban a délnyugati régiókban. Ott kapta nemzetközileg ismert nevét, az aranyzinű sárgaságot jelentő Flavescence dorée-t. Három évvel később a szőlőn megtalálták az amerikai szőlőkabóca (*Scapholectus vitis*), és bizonyították, hogy az FD hatékony vektora. Feltehetően alanyokkal burcolták be Amerikából. A franciaországi 1973-ban, illetve a kórokozó első olaszországi kimutatása, főként az északi és a középső területeken van jelen. Spanyolországban 1996-ban, Portugáliában pedig 2007-ben észlelték először a betegséget. A közép-európai térségen belül Szerbiában 2002, Svájcban 2004, Szlovéniában 2005, Ausztriában és Horvátországban szőlőn 2009 volt a kórokozó első azonosításának éve.

Megjegyzendő, hogy a meghatározás csak molekuláris biológiai módszerekkel lehetséges. Az FD betegség kórokozója (*Candidatus Phytoplasma vitis*) kizárólag így különíthető el a nem karantén státuszú, csak szaporítóanyagban ellenőrzésköteles Stolbur fitoplazmától (*Candidatus Phytoplasma solani*), ugyanis a két fitoplazma azonos tüneteket idéz elő az általa

fertőzött szőlőtőkéken. Mindeztől bevezették a szőlő sárgaság (Grapevine yellows - GV) betegségek fitoplazma kórokozóinak csoportjába. A Stolbur fitoplazma okozta betegségét feketevesszősűség (Bois noir - BN) néven írták le, szintén Franciaországban. Ennek nem vektora az amerikai szőlőkabóca, legismertebb terjesztője a szőlőn csak alkalmanként táplálkozó, hazánkban őshonos sárgalábú recéskabóca (*Hyaloskaphis obsoletus*). A BN-nek e kabócahoz hasonlóan vadon élő növényeken, gyomokon táplálkozó és nálunk előforduló, újabb vektora a rövid évre azonosították feketeüvegnyelvűben és azok környékén.

Az első felmérésektől az FD első kimutatásáig

Magyarországon az akkori Mezőgazdasági és Élelmiszerügyi Minisztérium Növényvédelmi és Agrárkémiai Központ (MÉM NAK) irányításával az 1970-es években kezdődött a sárgaság betegségek tüneteinek megfigyelése és 1994-1996-ban már tudatosan keresték a fitoplazmák tüneteket Tolna, Heves, Somogy és Bács megyében. A szőlő sárgaság betegségeket előfordulásának felderítése 1997-ben indult 12 megítelt településen 31 fajtával. Fajtaként 150-300 szőlőtőkéen több éven át keresték a külföldön leirt tünettípusokat, kiválasztva azokat a növényeket, amelyekben ezekből kető-három egyidejűleg van jelen. A tőkék több mint egyötöde ilyen volt. A Chandonnay lőtszont minden megyében a legfertőzöttebbek, a vizsgált fajták közül még 18 mutatta a betegségek tüneteit 11 megye 35

2019: Évenkénti áttekintés és összegzés: 2013-2018; a kórokozó jövőbeli (karantén) státusza

Az új növényegészségügyi rendszerben minden károsítónak meg kell felelnie a vonatkozó kritériumoknak!

Növényegészségügyi szabályozás alatt álló károsítók közötti különbség

Zárlati (=karantén) károsító

Definíció: az a károsító, amely teljesíti a 3. cikk alábbi feltételeit:

- a) megállapítható a **rendszerinti besorolása**
 - b) **nincs jelen** a területen, **vagy** ha jelen van, akkor **csak korlátozott** mértékben van elterjedve ,
 - c) képes bekerülni, megtelepedni és elterjedni a területen
 - d) bekerülése, megtelepedése és elterjedése **elfogadhatatlan gazdasági, környezeti vagy társadalmi hatást** gyakorolna az adott **területre/** a terület azon részeire, ahol eddig nem volt jelen;
 - e) vannak **megvalósítható és hatékony intézkedések** bekerülés/megtelepedés/elterjedés/hatások ellen
- az I. mell./1. szakasz kritériumai szerint

Az FDP nem teljesíti a karantén károsító összes kritériumát:

őshonos! – átsorolandó?

Növényegészségügyi szabályozás alatt álló károsítók közötti különbség

De az FDp nem teljesíti a vizsgálatköteles nemkarantén károsítók összes kritériumát sem!

pl. Stolbur fitoplazma

Uniós vizsgálatköteles nemzárlati károsító

Definíció: az a károsító, amely teljesíti a 36. cikk alábbi feltételeit

- a) megállapítható a **rendszertani besorolása**
- b) jelen van az EU-ban;
- c) nem uniós vagy ideiglenesen uniós zárlati károsító
- d) főként ültetésre szánt növényekkel (szaporítóanyaggal) terjed
- e) *elfogadhatatlan* a gazdasági hatása az adott ültetésre szánt növényekre
- f) vannak **megvalósítható és hatékony intézkedések** a jelenlét ellen

az I. mell./4. szakasz kritériumai szerint

Szőlő aranyszínű sárgaság fitoplazma: egy nem szokványos karantén károsító

ÉGER

*Oncopsis alni +
Orientus ishidae*

A fitoplazma
őshonos: de
csak a természeti
környezetben!

ISZALAG

*Dictyophara europea
+?*

bálványfa, mogyoró, fűz

*Phlogotettix cyclops?
Allygus mixtus,
A. modestus*

SZŐLŐ

Kártétel csak a szőlőn!

hatékony átvitel, monofág
vektorral *Scaphoideus titanus*
ez az idegenhonos! (de a
természetben terjed)

SZŐLŐ

!
FDp csak szőlőn
karantén (felszámolási
és visszaszorítási)
**intézkedések csak a
szőlőre** – amíg elválik
egymástól az ültetvényi és
természeti terjedés

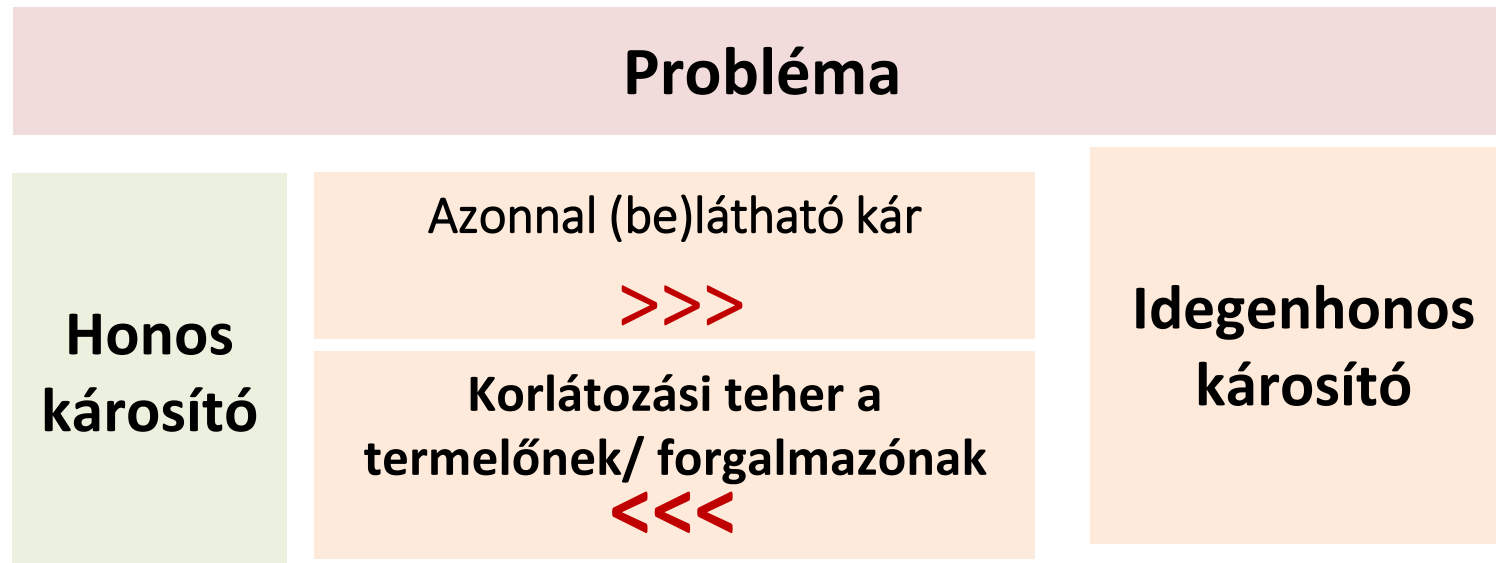
→ újabb terjedéshullám → 2025

Minden erőfeszítés hiábavaló volt?

Tanulságok: a termelők hozzáállása

Nem kellő figyelem a szőlő- és bortermelők részéről

- Nem látták be a szőlő aranyszínű sárgaság betegség jelentőségét, a szőlőkabóca ellen védekezés szükségességét → **kifogások, ellenállás**

Tanulságok: a termelők hozzáállása

Nem kellő figyelem a szőlő- és bortermelők részéről

- **Leszavazták** a bortermelők képviselői a **Nébih-javaslatát**
 - a **Dunántúlra kiterjedő körülhatárolt terület** kijelölésére, ezzel a betegség terjedésének megakadályozásában legnagyobb szerepet játszó, a kabóca elleni **kötelező védekezés** bevezetésére

A fertőzési eset kezelésének kerete: a körülhatárolt terület

Pufferzóna

- Feltételezeten mentes!
Fertőzés kimutatásakor módosítani kell a körülhatárolt területet
- Nagysága függ a károsító biológiai jellemzőitől, főként mobilitásától

Intézkedés a pufferzónában:

Felderítés, mintavétel

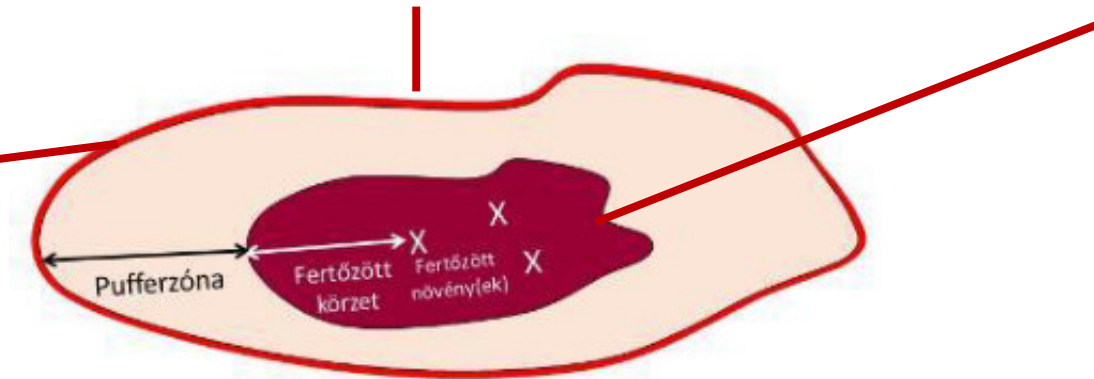
(statisztikailag megbízható intenzitással)

Intézkedés az egész körülhatárolt területen:

Vektor elleni védekezés

gazdanövények forgalmazási korlátozása, szigorú feltételek az összes vállalkozójára!

Körülhatárolt terület

Fertőzött körzet:

- az adott károsítóval laboratóriumi vizsgálatban
 - azonosítottan fertőzött és
 - gyanú miatt feltételezeten fertőzött növények (föld/talaj/vízfolyás) területe

Intézkedés a fertőzött körzetben

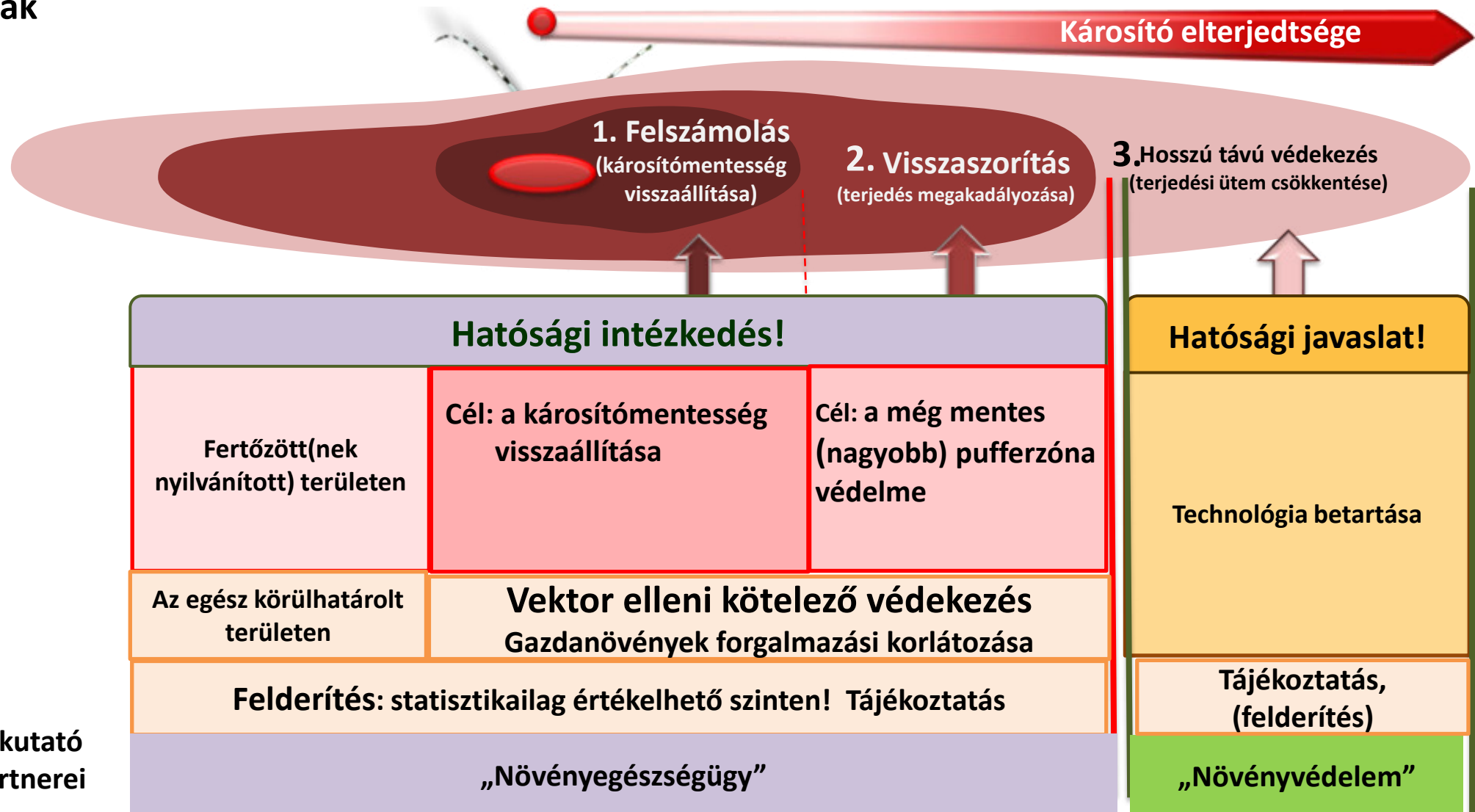
Teljes körű növényvizsgálat

Megsemmisítés

- Felszámolásnál: óvatossági kivágás: a feltételezeten fertőzötteket - az egészségesekeket is!
- Visszaszorításnál: csak a fertőzöttként azonosított növényeket

Stratégiák az idegenhonos károsítók terjedésének megakadályozására

Kitűzött célok:
stratégiák

Tanulságok: a hatóságok szerepe a helyzet kialakulásában 1.

NÉBIH: A legutóbbi időig hiányzott a **külön honlap-oldal az FD-nek**, azon belül **országos** térképes megjelenítés vagy legalább **település-szintű adatbázis** az FD-fitoplazma okozta fertőzés miatt **körülhatárolt területekről**, feltüntetve a fertőzött körzetet és a pufferzónát – csak mostanra valósult meg:

<https://portal.nebih.gov.hu/amerikai-szokaboca>; <https://portal.nebih.gov.hu/fd-telepulesek>

- **Agrárminisztérium (AM), NÉBIH, Kormányhivatalok, HNT:**
2025-ig a **növényegészségügy nem kellő prioritása** a központi és területi szakmai vezetésben
- **AM-Élelmiszerlánc-felügyeleti Főosztály*, NÉBIH:** Nem kellő erély a **növényegészségügyi érdekek érvényesítésében**
Az agrártárca **más érintett szakterületeivel** (pl. borászat, HNT) szemben, mikor azok maguktól nem vállalták a szükséges felelősséget a szőlő-borágazat sikeres fenntartása érdekében

Felderítés – csekély mértékű

Kommunikáció – nem kielégítő, média nem kellően ellenőrzött

*2025.04.20-tól újra: Növény- és Talajvédelmi Főosztály!

Tanulságok: a hatóságok szerepe a helyzet kialakulásában 2.

- **AM-Élelmiszerlánc-felügyeleti Főosztály, NÉBIH: A stratégia téves értelmezése**

maradt a felszámolási („ütősebb”) - **nem történt meg** az FDp terjedésének megfelelően az **áttérés** az ország egyes területein felszámolásról a visszaszorítási stratégiára – a **Növényegészségügyi Osztály javaslata ellenére! (már 2017-től).**

A visszaszorításnál a cél a még mentes területek védelme!

Az EU többi, érintett tagállamában az áttérés azok meghatározott területein már megtörtént (a többi területen felszámolási stratégia érvényesítendő)

FR (Új-Aquitánia –Bordeaux is), **IT** (Toszkána 2 megyéje, egész Lombardia), **PT** (Észak-PT) → átnyúló: **ES** (Galicia)

CR [Pannon, Adriai és É-CR Zágrábi régióval → átnyúló **HU** (Baranya, Bács)]

SI [±egész ország: (Ny-SI, ÉK-SI → átnyúló: **AT** (Stájerország, Burgenland), →**HU** (Zala), **DK-SI**), HU: csak átnyúló pufferzónák!

Következtetések

*Jogszá*bály:

A hatóság előírása a termelőknek, egyéb vállalkozóknak, kutatóknak lakosságnak

Készenléti terv:

Kinek mit kell tennie a jogszabályi előírások és a célok megvalósításához, kinek mi a **felelőssége**?
Szakmai **egyeztetés** eredménye

Mindkettő hivatalos!

- A szakmai vezetés **nem tette közös hivatkozási alappá a készlenléti tervet** a minden érdekelt féllel történő kommunikációban, nem tartotta azt fontosnak, megmaradt a „jogszabályi előírás”-ra való hivatkozásnál! Így nem is történt meg a készlenléti terv előírt felülvizsgálata sem!
- **Nem sikerült szintet lépni** az új növényegészségügyi rendszer szellemiségét érvényesíteni a nagyobb, széles körű, közös felelősségvállaláshoz!
- A hatóságok és egyes lelkiismeretes termelők erőfeszítéseinek következtében **nem alakult ki nagy mértékű fertőzöttség új** területeken – de ez **nem a stratégia** végrehajtásának eredménye!

További nehézségek: az érdekelteken kívülálló okok

- Hatóanyag kivonások pl. tiametoxam – csökken a hatásos rovarölő szerek választéka
- A társadalomban terjedő a növényvédő szer ellenesség
- A házikerti szőlőtermesztés visszaszorulása: kiöregedés, már nem törekszenek saját szőlőre, borra
- Csökkenő borfogyasztás

2025 – új terjedési hullám

296/2025. (IX. 25.) Korm. rendelet

a szőlő aranyszínű sárgaság szőlőbetegség terjedésének lassításához szükséges azonnali intézkedések veszélyhelyzetben alkalmazandó szabályairól

[1] A szőlő aranyszínű sárgaságot okozó betegsége a szőlő egyik legveszélyesebb zárlati károsítója, amely bejelentési kötelezettség alá tartozik. Magyarországon 2013-ban bukkant fel először a kórokozó. Ez a növénybetegség emberre, állatra ártalmatlan, a szőlőnövényre viszont végzetes. Ismert gyógy mód ellene nincs, a védekezés és a betegség terjedésének lassítása, kordában tartása a betegséget terjesztő vektor, az amerikai szőlőkabóca elleni fellépés útján lehetséges. A hatósági növényvédelmi intézkedéseknek köszönhetően a károsító terjedését az elmúlt 12 évben sikerült lassítani. Az idei évben azonban tovább súlyosbodott a helyzet. A betegség ellen kizárólag a növényvédő szerek védekezése nem elegendő. Mára egyértelművé vált, hogy mindez kizárólag minden érintett szereplő közös fellépésével tehető csak meg.

[2] Az egész hazai szőlő-bor ágazatot érintő hatás mérséklése nagyban függ attól, hogy milyen mértékben sikerül a védelmi intézkedéseket végrehajtani. Kizárólag a felderítés fokozásával lehet a beteg növényeket, ültetvényeket azonosítani és felszámolni. Mivel a fertőzött növények már nem menthetők meg, a megelőzés és a védekezés kiemelten fontos. Mostanra szakmapolitikai szempontból is kijelenthető, hogy a koordinált fellépés megerősítése elengedhetetlen.

[3] A Kormány az Alaptörvény 53. cikk (1) bekezdésében meghatározott eredeti jogalkotói hatáskörében, figyelemmel a védelmi és biztonsági tevékenységek összehangolásáról szóló 2021. évi XCIII. törvény 80. és 81. §-ára, az Alaptörvény 15. cikk (1) bekezdésében meghatározott feladatkörében eljárva a következőket rendeli el:

1. § Az élelmiszerláncról és hatósági felügyeletéről szóló 2008. évi XLVI. törvény (a továbbiakban: Éltv.), a hegyközségekről szóló 2012. évi CCXIX. törvény (a továbbiakban: Hktv.) és a szőlészetről és borászatról szóló 2020. évi CLXIII. törvény (a továbbiakban: Btv.) rendelkezéseit az Ukrajna területén fennálló fegyveres konfliktusra, illetve humanitárius katasztrófára tekintettel, valamint ezek magyarországi következményeinek az elhárítása és kezelése érdekében veszélyhelyzet kihirdetéséről és egyes veszélyhelyzeti szabályokról szóló 424/2022. (X. 28.) Korm. rendelet szerinti veszélyhelyzet ideje alatt az e rendeletben foglalt eltérésekkel és kiegészítésekkel kell alkalmazni.

2. § A járványügyi intézkedés eredményes végrehajtása érdekében az Éltv. 51. § (3) bekezdés q) pontja szerinti intézkedés növénybetegség megelőzése, megállítása, továbbterjedésének megakadályozása, kártételének csökkentése, megszüntetése azonnali elrendelhető.

3. § A Hegyközségek Nemzeti Tanácsa a Hktv. 38. §-ában meghatározott feladatain túl alapot hoz létre a Btv. 5. §-ában meghatározott szőlőültetvények kivágásának finanszírozására.

4. § A hegybíró a Hktv. 40. § (2) bekezdésében meghatározott feladatain túl gondoskodik azon szőlőtőkék megsemmisítéséről, amelyek megsemmisítését az élelmiszerlánc-felügyeleti szerv az Éltv. 48. § (1) bekezdés q) pontja szerint rendelte el.

5. § (1) A Btv. 5. § (2) bekezdésétől eltérően, ha a szőlőültetvény egy vegetációs időszakon keresztül nem áll rendeltetésszerű művelés alatt, a hegybíró figyelmezteti az ültetvény használóját a szőlőültetvény rendeltetésszerű művelésére, valamint tulajdonosát a szőlőültetvény rendeltetésszerű művelésének biztosítására.

(2) A figyelmeztetést követően az ültetvény használójának hét napon belül nyilatkoznia kell arról, hogy a szőlőültetvény rendeltetésszerű művelését megkezdte, vagy más ültetvényhasználóval kívánja biztosítani, a szőlőültetvény megfelelő hasznosítását biztosító szerződés bemutatása mellett.

(3) A Btv. 5. § (3) bekezdés b) pontjától eltérően a hegybíró mulasztási bírság kiszabása mellett kötelezi a tulajdonost a szőlőültetvény kivágására, ha a Btv. 5. § (2) bekezdése szerinti nyilatkozattételnek az ültetvény használója vagy a szőlőültetvény tulajdonosa eleget tesz, vagy a tulajdonos bemutatja a szőlőültetvény megfelelő hasznosítását biztosító szerződést, de a szőlőültetvény a figyelmeztetéstől számított 14 nap elteltével sem áll rendeltetésszerű művelés alatt.

(4) A művelési kötelezettség fennállása ellenére nem művelt ültetvény kivágásának végrehajtását a Btv. 5. § (4) bekezdésében meghatározott szabályoktól eltérően a hegybíró rendeli el. A kivágás költsége adók módjára végrehajtandó köztartozásnak minősül, amelyet az állami adó- és vámhatóság hajt be.

(5) A kivágott ültetvény tulajdonosa által befizetett vagy tulajdonosától behajtott kivágási költségek a 3. § szerinti alap bevételét képezik.

6. § (1) Ez a rendelet – a (2) bekezdésben foglalt kivétellel – a kihirdetést követő napon lép hatályba.

<https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a2500296.kor>

Jó reggelt!!

2025: „akcióprogram” → Kormányrendelet az Éltv+ Hegyközségi tv. + Bortv alkalmazására:

- a *felderítés*: a HNT szervezésében, 6-8 fő, növényorvosok, szőlész-borász hallgatók, hegybírók és termelők bevonásával, helyi növényvédelmi felügyelők irányításával, NÉBIH szakmai koordinálásával („kirendelés”)
- *Pénzügyi alap* az elhanyagolt ültetvények kényszerkivágása költségeinek fedezésére: a HNT feladata
- Az FDP fertőzöttség miatt elrendelt *megsemmisítés* biztosítása: a hegybírók feladata
- az *elhanyagolt szőlőültetvények felszámolása*: hegybírók feladata a rendeltetésszerű művelés vagy kényszerkivágás biztosítása

Miért kellett eddig várni?

NÉBIH 5 munkacsoportja a helyzet javítása érdekében

- hatósági intézkedési
- védekezési (rövid-, közép- és hosszútávú megoldások – kapcsolat kutatókkal)
- elhanyagolt szőlőültetvényi
- Kommunikációs (értesítési lánc)
- támogatási és kártalanítási

Kártalanítás: nemzetközi szinten kiemelkedően nagyvonalú -
túlzottan „termelőbarát”

- Nagy segítség a termelés fenntarthatósága érdekében
- De túl nagy kísértés: esetenként, 30 %-os fertőzöttségnél az egész tábla kivágása - megoldás a művelés felhagyására?!
 - További garanciákat kell beépíteni ennek elkerülésére

Nébih-ajánlás: az amerikai szőlőkabóca elleni védekezéshez - nem mindegy, mivel és mikor!

„Jót

s jól!
Ebben áll a nagy titok” (Kazinczy)

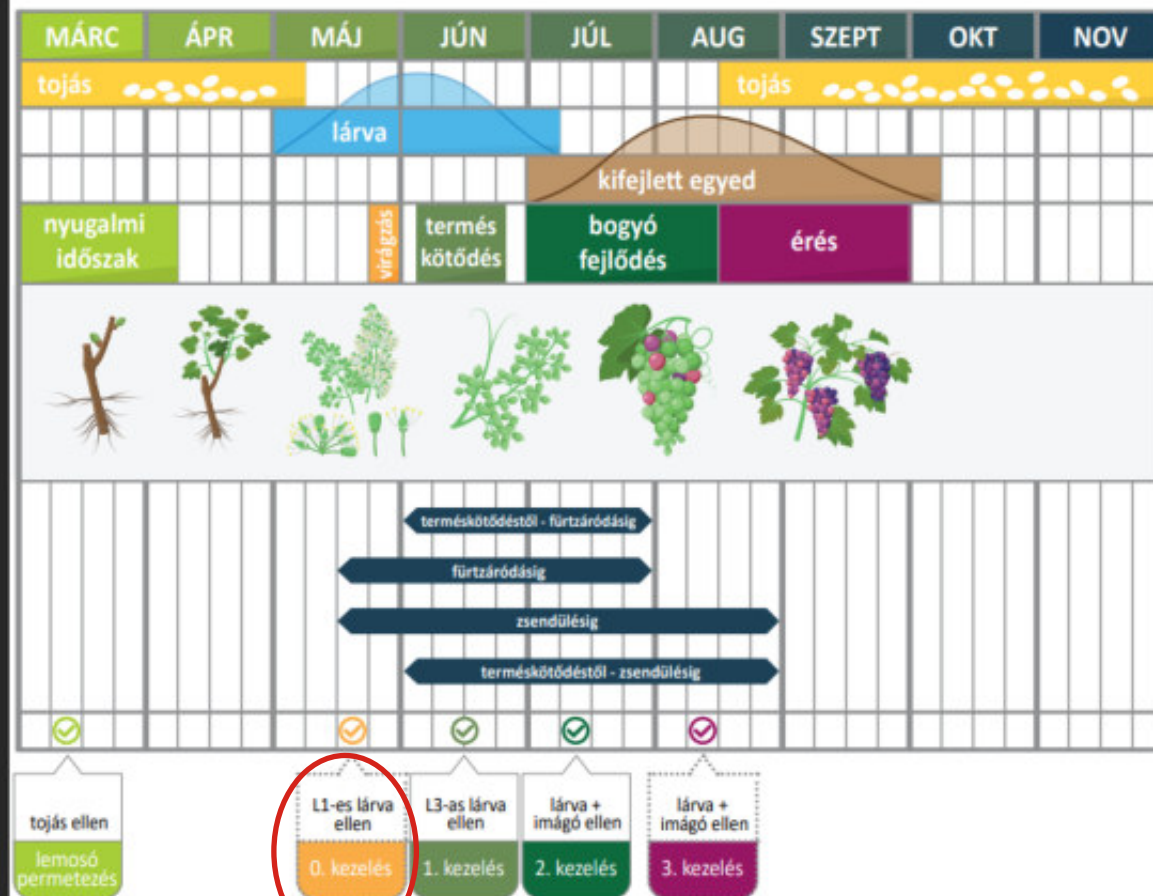
SZŐLŐBEN KABÓCAFAJOK ELLEN ENGEDÉLYEZETT ROVARÖLŐ SZEREK

2025. augusztus 22.

(Forrás: Növényvédő szerek adatbázisa, Nébih)

KÉSZÍTMÉNY	HATÓANYAG	FORGALMI KATEGÓRIA	LEGKISEBB KISZERELÉS	A LEGKISEBB KISZERÉSELLEL LEKEZELHETŐ TERÜLET	A KEZELÉSEK MAXIMÁLIS SZÁMA EGY TENYÉSZŐ SZAKBAN	ALKALMASSÁG A LÁRVÁK ÉS/VAGY AZ IMÁGÓK ELLENI VÉDEKEZÉSRE
Axiendo 2,5 WG	lambda-cihalotrin	II.	5 g	100 m ²	2	1-2-3
Decis	deltametrin	II.	5x3 ml 50 ml	5x200 m ² 3333 m ²	2	1-2-3
Decis Forte	deltametrin	I.	1 l	13 ha	2	1-2-3
Decis Mega	deltametrin	II.	100 ml 1 l	666 m ²	3	1-2-3
Deltam System	flupiradifuron	II.	>500 ml (500 ml (4; 5; 6; 8; 10; 12; 50; 70; 100; 125; 250; 300; 500 ml))	0,7 ha 10 m ²	1	1-2
Detector	deltametrin	I.	1 l	13 ha	2	1-2-3
OrTag Extra (ökölógiai termesztrábról is felhasználható)	nagraprofegei olaj + lectin	II.	0,1 l	33 m ²	3	0
Exirel	ciántraniliprol	I.	20 ml	220 m ²	2	1-2
Fall 5 CS	lambda-cihalotrin	II.	2,5 ml	100 m ²	2	1-2-3
Gazelle 20 50 *	acetamiprid	I. II.	> 200 g > 5 g 2; 3; 4 g	0,8 ha 100 m ² 66 m ²	1	1
Gravity (ökölógiai termesztrábról is felhasználható)	nagraprofegei olaj + lectin	II.	0,1 l	33 m ²		0
Karate Zeon 050 CS	lambda-cihalotrin	II.	2,5 ml	100 m ²	2	1-2-3
Karate Zeon 5 CS	lambda-cihalotrin	II.	2,5 ml	100 m ²	2	1-2-3
Kendo 5 CS	lambda-cihalotrin	II.	2,5 ml	100 m ²	2	1-2-3
Klartan 24 EW	tau-fluvalinát	I. II.	> 0,2 l 3; 50 ml	0,66 ha 100 m ²	2	1-2-3
La-Cy Extra	lambda-cihalotrin	II.	5 g	100 m ²	2	1-2-3
Lambda Extra	lambda-cihalotrin	II.	5 g	100 m ²	2	1-2-3
Laser (ökölógiai termesztrábról is felhasználható)	spinosad	II.	500 ml; 1 l; 5 l	1,25 ha	3	1
Laser Duplo (ökölógiai termesztrábról is felhasználható)	spinosad	II.	> 100; 250; 500 ml; 1 l 5 40 ml (2; 4; 5; 10; 20; 40 ml)	0,5 ha 100 m ²	2	1
Limocide (ökölógiai termesztrábról is felhasználható)	narancsolaj	II.	1 l	1 ha	6	1-2-3
Mavrik 24 EW	tau-fluvalinát	I. II.	> 0,2 l 3; 50 ml	0,66 ha 100 m ²	2	1-2-3
Monospel 24 EW	tau-fluvalinát	I.	> 0,2 l 3; 50 ml	0,66 ha 100 m ²	2	1-2-3
Mosipilan 20 50 *	acetamiprid	I. II.	> 200 g > 5 g	0,8 ha 100 m ²	1	1

AZ AMERIKAI SZŐLŐKABÓCA ÉLETCIKLUSA ÉS AZ ELLENÉ JAVASOLT VÉDEKEZÉSEK IDŐZÍTÉSE

**Mesterséges Intelligencia kellene ehhez?
az is jól jöhet, de
előbb inkább szükség lenne a természetesre!**

Tanuljunk a történelekből! - Még előttünk állnak!

EU-ban [az első azonosítás éve, helye]

Ázsiából; 2000-2001:
Anoplophora chinensis, (CLB - IT);

A. glabripennis (ALB - AT)

Jelenleg: CLB - IT, CR; ALB - IT, FR, DE

(EU) 2022/2095; (EU) 2025/1952

Amerikai kontinensről; 2013:

Xylella fastidiosa

baktérium (IT)

Pierce-betegség: Baleár (2017); PT(2023)

(EU) 2020/1201

Ázsiából; PT(Azori-szgek,1970) IT: 2014

Popillia japonica

japán cserebogár

[ma: IT, SI, AT, CR]

(EU) 2023/ 1584

Amerikai kontinensről;

[DE:1999] Ciprus: 2023

Spodoptera frugiperda

őszi sereghernyó [ma: Ro]

(EU) 2023/ 1134

https://ec.europa.eu/food/plants/plant-health-and-biosecurity/legislation/control-measures_en

EU-n kívül Európában [első azonosítás éve, helye]

Távol-Keletről; 2003:

Agrilus planipennis

kórisrontó

karcsúdíszbogár (RU)

(EU) 2024/434

EU-ban
még nem észlelték!

(EU..... a károsító elleni kötelező uniós intézkedéseket tartalmazó rendelet száma

Köszönöm megtisztelő figyelmüket

Fotó: Németh Richárd